

U tom je turbulentnom razdoblju Sveta Stolica bila politički jamac dubrovačke neutralnosti, posebice prilikom osnivanja nove protuosmanlijske Svete lige. Posebna je pozornost posvećena prilikama nakon velikog potresa 1667. i aktivnostima dubrovačkih diplomata u Rimu za osiguranjem pomoći tijekom obnove grada.

U sadržajnom smislu, dakle, ova knjiga predstavlja dva turbulentna stoljeća dubrovačke prošlosti tijekom kojih su Dubrovčani, zahvaljujući pomno razrađenoj diplomatskoj strategiji, vješto balansirali među najutjecajnijim političkim čimbenicima onoga doba, pažljivo čuvajući svoju, barem načelnu, političku neutralnost. Razmatrajući, pak, znanstveni pristup, metode, svrhu i ciljeve ovoga djela ističemo kako je sastavljeno prema svim pravilima suvremene historiografije. Djelo počiva na analizi relevantnih izvora iz Tajnog vatikanskog arhiva i Državnog arhiva u Dubrovniku, a brojni se podaci po prvi puta objavljuju upravo u ovoj knjizi. Tekst je jednostavan, fluidan i čitak, misli povezane i dobro organizirane, a zaključci logični i koherentni. Naposljetku možemo zaključiti kako je povijesna znanost ovim djelom dobila veoma vrijedan doprinos koji će zasigurno biti zapažen ne samo u historiografiji ranog novog vijeka, već i u širem krugu diplomatske zajednice.

Tonija Andrić

Kristijan Juran, *Otok Murter u 16. i 17. stoljeću*, Narodna knjižnica i čitaonica Murter, Ogranak Matice hrvatske Murter, Murter 2017., 194 str.

Najnovija knjiga Kristijana Jurana o povijesti otoka Murtera u 16. i 17. stoljeću vrijedan je doprinos proučavanju ranonovovjekovne povijesti toga kraja. Kao već dokazani istraživač prošlosti Murtera, autor i u ovome izdanju ostaje dosljedan svojem prepoznatljivom principu rada temeljenom na iscrpnoj analizi opsežnog arhivskog gradiva pohranjenog u Državnom arhivu u Zadru, Državnom arhivu u Šibeniku i Biskupijskom arhivu Šibenik.

U strukturnom smislu, knjiga se sastoji od dvije velike cjeline, od kojih je prva, *Strukture, procesi pojave* (19-136), znatno prerađeni i prošireni tekst autorove doktorske disertacije, a u drugoj se cjelini, *Kako je don Petar tražio nevolje i druge priče iz Murterske daonine: Svakodnevlje i nesvakidašnji događaji na otoku Murteru u 16. i 17. stoljeću* (139-194), u narativnom obliku donose živopisna svjedočanstva iz arhivskog gradiva o murterskoj svakodnevici i međuljudskim odnosima.

U sklopu *Uvodnih razmatranja* (11-15) donosi se pregled izvora, metodologije i dosadašnjih istraživanja o otoku Murteru među kojima se ističu ona Krste Stošića, Bože Dulibića, Ante Šupuka, Svena Kulušića i drugih.

U prvom poglavlju prve cjeline, *Otok Murter u regionalnom kontekstu* (19-52), otok Murter stavlja se u kontekst povijesnih zbivanja 16. i 17. stoljeća, obilježen ponajprije turskim i mletačkim političkim i gospodarskim odnosima. U obzir se uzima i posebnost smještaja otoka Murtera unutar pravca istočnojadranske plovidbe.

U drugom poglavlju prve cjeline autor se bavi prostorom (53-67), odnosno naseljima na otoku Murteru (Murter, Jezera, Betina i Tisno) te teritorijalnom ekspanzijom murterskih kopnenih i otočnih posjeda (šibenski i zadarski akvatorij) koja započinje u drugoj polovici 16. stoljeća.

U sljedećem poglavlju riječ je o stanovništvu (69-86), o njegovom podrijetlu i migracijama, o demografskim putanjama, društvenoj slojevitosti i statusnoj diferencijaciji.

Četvrto poglavlje prve cjeline knjige donosi opsežnu analizu vlasničke strukture murterskih zemljoposjeda s posebnim osvrtom na ulogu nekoliko šibenskih plemićkih obitelji (Mihetić, Linjičić, Simeonić, Zavorović, Dragojević) i dinamiku vlasničkih promjena u 17. stoljeću. U ovome poglavlju autor se bavi i složenim terminološkim pitanjima svojstvenim zemljišnim odnosima u dalmatinskim komunama te se obrađuju pojmovi: *kmetstvo, težaština, zakup prihoda, podavanja – naturalna renta, tlaka, darovi i livel*. Uz to, riječ je i o stočarstvu te o pitanju vlasništva pašnjaka i gajeva.

Posljednje, peto poglavlje prve cjeline ove knjige bavi se morem kao medijem komunikacije (129-136), s naglaskom na odnos murterskog otočanina, pomorca ili ribara, spram Šibenika i Zadra, dvaju gradova kojima je kroz povijest prirodno gravitirao.

U drugoj velikoj cjelini knjige, *Kako je don Petar tražio nevolje i druge priče iz Murterske davnine* (139-194), izdvojeno je šesnaest crkvenih parnica vođenih u razdoblju od 1560. do 1690. (iz Biskupijskog arhiva Šibenik), donesenih u vrlo dopadljivoj narativnoj formi životnog pa čak i pomalo duhovitog prikaza seoske i gradske svakodnevice žitelja Murtera. Taj će dio knjige osim stručnjacima, vjerujemo, biti osobito zanimljiv i širem čitateljstvu koje se možda prvi put susreće s publikacijom proizišlom iz istraživanja arhivskog gradiva. Čitajući živopisne crtice iz murterskog života, među kojima izdvajamo naslove samo nekih od njih: *Silom do oltara, Živa u grobu, Pomiriti se ili potući, Tragična smrt nevjeste* ili pak *Jeben špijun*, uvjerit ćemo se da se ranonovovjekovna svakodnevica Murterana, premda vremenski podosta udaljena, katkad i nije mnogo razlikovala od naše.

Na kraju slijede autorova zaključna razmatranja (179-182), popis objavljenih i neobjavljenih izvora (183.) te literature (185-190). U knjizi je objavljeno i nekoliko crno-bijelih faksimila zemljovida i raznih nacrti murterskog područja preuzetih iz arhivskog gradiva.

Osim što je riječ o izdanju koje u stručnom smislu nedvojbeno nadopunja dosadašnje spoznaje hrvatske historiografije o otoku Murteru, vjerujemo da će autorov kreativan narativni pristup rada na arhivskom gradivu pomoći približiti širem čitateljstvu prošlost Murtera, ali i povjesničarsku struku i arhivsko gradivo.

Iva Kurelac

Aaron Wess Mitchell, *The Grand Strategy of the Habsburg Empire*, Princeton University Press, Princeton – Oxford 2018., 403 str.

The Grand Strategy of the Habsburg Empire najnovija je knjiga američkoga povjesničara i politologa Aarona Wessa Mitchella koja se bavi poviješću Habsburške Monarhije od kraja 17. pa do zadnje četvrtine 19. stoljeća s vojno-sigurnosnog, političkog, diplomatskog i strateškog aspekta. U manjem dijelu, autor analizira organizaciju i strukturu habsburške vojske kao instrumenta provođenja političkih i diplomatskih odluka u ostvarenju primarnoga strateškoga cilja Habsburške Monarhije, a to je trajna sigurnost i neutralizacija prijetnji na svojim granicama u navedenome razdoblju. U ovoj knjizi su objavljeni brojni izvori, primjerice arhivsko gradivo iz fondova i zbirki *Kriegsarchiv* i *Haus, Hof und Staatsarchiv* iz Beča, onodobni rukopisi i memoarski spisi. Uz navođenje brojne literature, ova knjiga stoga predstavlja važan